

Inhoudstafel (2007)

Voorwoord door redacteur K.M. (2007)

Wie was professor doctor **Emiel Vliebergh**? (K.M.-2007)

Inleiding K. Mertens (2007)

Inleiding Prof.E. Vliebergh (1906 & 1908)

(we nemen verder de inhoudstafel over zoals E. Vliebergh die hanteerde)

Hst 1. De Streek

Ligging - Uitzicht – Grond – Water – Klimaat - Gewonnen land, werk van mensenhanden - Uitgestrekte gemeenten. - Hoe de streek veranderd is. - De wegen als bijzonderste factoren van dien ommekeer. – Waterwegen – Buurtspoorwegen.

Hst 2. De Kempische Landman

Invloed der aanwezigheid van soldaten in 't begin der 19de eeuw op 't Kempisch landelijk volk. - 't Uiterlijke der dorpen - Van 't volk - Aard en levenswijze van 't landelijk volk, slechtere zijde, goede hoedanigheden. - Vergelijking met den aard der bewoners uit de aanpalende streken. – Familiegeest, gehuwden die bij hunne wederzijdsche ouders blijven inwonen. - De aard der Kempenaars is in den loop der 19de eeuw weinig of niet veranderd. - De kleedij wel. - De Teuten. - Oorsprong der teuterij. - De teuten waren tezelfder tijd boeren. - Teutengilden. - De bezembinders.

Hst 3. Het Volksonderwijs in de Kempen

Ten minste zoo goed als elders in Vlaamsch België. - Onder de fransche overheersching. - Hollandsch bestuur. - Na 1830. - De onderwijzer, 't schoollokaal. - Bijwonen der school. - Wat de kinderen leerden. - Methode. - Uitslagen. - Een voorbeeld.

Hst 4. De Landelijke Eigendom in de Kempen

't Eigenaardige: veel eigengeërfde boeren. - Vier soorten van landelijke eigenaars:

4.1. Gemeenten, openbare Besturen en Staat.

Hoeveel Staatseigendom. - Eigendom der gemeenten. - Gemeenteheide, hoe ze gebruikt wordt. - Gemeenteboschen. - Klachten tegen het boschbeheer. - Eigendom der openbare besturen. - Voor- en nadeelen van openbare verhuringen.

4.2. Landheere

De groote landelijke eigendom van bijzonderen is toegenomen in de provincie Antwerpen, verbrokkeld in de provincie Limburg. - Oorsprong van den privaat-grooteigendom. - Waarin de groote landelijke eigendom bestaat: bosch, hoeven, weiden en "wateringen".

4.3. Gegoede burgers

Oorsprong van dien eigendom. - Hoe deze grond ten nutte gemaakt wordt: "wateringen". - Weiden. - De opbrengst van sommige oude weiden is verminderd. - Gemeene weide: voor- en nadeelen. - Verkoop van ijzererts. - Verkoop van turf. - Rusch.

Verhuring van grond: Huurvoorwaarden. - Duurtijd. - Tijdstip waarop de pacht eindigt. - Opzegging wordt veelal gedaan. - Navette. - Verkoop van stroo. - Strooien daken, grondlasten. - Fruitboomen. - Wisselbeemden. - Pachtvoorwaarden vroeger: bepalingen uit een pachtbrief van 't jaar 1804.

Huurprijs: Koornpacht wordt geldpacht rond 1870. - Eenige cijfers. - Erfpacht.

4.4. Eigengeërfde boeren

Hoe de Kempische boer eigenaar geworden is? A) Door erfenis. B) Door aankoop. - 't Geld ontleenen te dier gelegenheid. - Prijs van den grond, misbruiken bij 't verkoopen van land. - Lijfkoop drinken. Andere misbruiken. C) Door 't vruchtbaar maken van heigrond. - Hoe te Genck woeste gemeentegrond in kleine perceelen werd verkocht en door de koopers goed gemaakt.

Hst 5. De Kempische Boer

Middelmatige, groote en kleine hoeven. - Hoevegebouwen. - De keuken. - Eten. - Slaping. - De stal. - Hoeveel dieren. - Kempisch veeras; de dieren blijven op stal. - Warm drinken. - Opbrengst uit den stal. - Boter. - Kalveren. - De werkossen door paarden vervangen. - 't Veld. - Klachten over de schade door konijnen aangericht. - Bedrijfskapitaal.

Hoe leefde en boerde de Kempische landman vroeger? Wat was er op een Kempisch hof? - Voeding van den landman. - Huizing. - De boerderij. - Dieren van geringe waarde. - Weinig varkens. - Wat de Kempische boer verkocht? - Misbruiken bij 't verkoopen van boter. - Weinig invloed uitgeoefend door de vreemde ontginners. - Landbouwcrisis.

Hst 6. Knechten, Meiden en Daglooners op de Kempische Hoeven

Verscheidene soorten van landbouwwerklieden:

6.1. Knechten en meiden

Voeding, kleedij, slaping. - Verschillende soorten van knechten. - 't Wordt moeilijker meiden Dagloonen: nu, vroeger. - Voeding. - Huisvesting.

Bijwinsten van den landbouwwerkman: hij is kleine boer. - Huurkoeien. - Werken in de groote hoeven van 't walenland. - Denappels plukken. - Miereieren. - Assche.

Hst 7. Ontginningen in de Kempen

Ordonnantie van Maria-Theresia, 1772 - Onder der Fransche overheersching. - In den Hollandschen tijd. - Landbouwkolonie te Wortel. - Ontginningen van bijzonderen in den Hollandschen tijd. - Sedert het jaar 1830. - Kanalen. - Vooruitgezette plannen voor ontginning in de jaren 1840. - Wet van 1847. - Ontginningen, gevolg der wet van 1847. - Veel werk toen in de Kempen. - Verkoop van gemeentegrond. - Landbouwkolonie te Lommel. - Gevolgen der ontginningen: beantwoorden niet volkomen aan de verwachting. - Toch veel goed werk gemaakt. - Streek gezonder geworden. - Weinig invloed op de wijze van boeren der Kempenaars. - Veel werk en loon voor de werklieden. - Hoe nu nog ontgonnen wordt?

Hst 8. De Nijverheid in de Kempen

Nijverheid in de eerste helft der 19de eeuw. - Op 't einde der 19de eeuw. - Invloed der nijverheid op de landelijke bevolking. - Goede en slechte gevolgen van het uitgraven van ijzererts. - Invloed der grootnijverheid. - Moeielijk om volk te vinden op de hoeven. -

Boerenzoons kunnen vroeger trouwen. - Invloed op gezondheid. - Op godsdienst en zedelijkheid.

Hst 9. De Vrije landbouwverenigingen in de Kempen

In de Kempen meer landbouwverenigingen dan elders. - Huidige toestand te danken aan landbouwonderwijs en landbouwverenigingen. - Werking der landbouwcomicen. - Wanneer zijn de vrije boerenverenigingen ontstaan? - Welke verenigingen bestaan in de Kempen? - Nut dier verenigingen. - Boeren bijeengebracht. - De landbouwwetenschap ook aangenomen door den kleinen man. - De melkerijen maken de boeren vrij. - De Raiffeisenkassen roeien den woeker der huurkoeien uit en leenen 't noodige bedrijfskapitaal. - De veeverzekering; zij vermijdt dat kleine boeren en landbouwwerklieden soms moeten gaan bedelen.

Hst 10. Nawoord

De toestand is veel verbeterd voor den Kempischen boer. - Voor den boerenwerkman. - Er blijft echter nog veel te doen over. - Bijzonder wenschelijke verbeteringen. - Meer goede wegen. - Wat de landbouwverenigingen nog kunnen doen. - Betere voeding.

Over de auteur

Emiel Vliebergh werd geboren in Zoutleeuw op 24.01.1872 en overleed te Leuven op 06.01.1925. Hij bleek al zeer jong een briljant student en dankzij studiebeurzen kon hij zijn studies verder zetten aan diverse buitenlands universiteiten. In 1899 werd hij doctor in de politieke en sociale wetenschappen en in 1902 professor aan de KU Leuven. De jonge professor Emiel Vliebergh werd in 1906 door de Koninklijke Academie van België gelauwerd voor zijn studie "*De Kempen...*". Het Davidsfonds gaf in 1908 een populaire versie van dit boek uit. Vliebergh werd later voorzitter van het Davidsfonds en ondervoorzitter van de Belgische Boerenbond. Hij stierf op zijn 53ste jaar aan een progressieve ziekte die hem op het einde van zijn leven het werken nagenoeg onmogelijk maakte. De lijst van zijn wetenschappelijke publicaties is indrukwekkend – evenals de biografische werken die aan hem gewijd werden. Zijn naam blijft ons vertrouwd klinken door de "Vliebergh-Sencieleergangen" die hij in Leuven stichtte.

K.M. 01.07.2007